

Ruoka-aputoimijoiden jaksaminen koetuksella

Koronakriisi ja sen vaikutukset koettelevat ruoka-aputoiminnan kestävyttä. Yhä kasvava ruoka-avun ja erityisesti muun tuen tarve, ruoan riittämättömyys sekä vapaaehtoisten ja asiakkaiden jaksaminen askarruttavat auttajien mieltä. Myös huoli tartuntojen leviämisestä omaan toimintaan huolestuttaa.

”Vapaaehtoisten jaksaminen koetuksella pitkän raskaan jakson jälkeen. Jatkuva pelko työntekijöiden sairastumisista ja sen myötä toiminnan tauolle joutumisesta. Miten kassijakojen asiakkaat selviävät, jos korona keskeyttää ruokajaot? Monelle kassi on elintärkeä.”

-kyselyyn vastannut ruoka-aputoimija

Yksittäisen ruoka-aputoimijan palaute kiteyttää koko kentän tilanteen osuvasti Kirkkopalvelut ry:n Osallistava yhteisö -hankkeen ja Sininauhaliitto ry:n ruoka-aputoimijoille teettämässä kyselyssä. Ruoka-avulle on ollut valtava, jatkuvasti kasvava tarve yli vuoden jatkuneen koronakriisin aikana. Samalla on paljastunut, miten suuri osa viimesijaisesta huolenpidosta onkaan järjestöjen ja seurakuntien vastuulla.

Ruoka-avun tarve kasvoi merkittävästi jo keväällä 2020. Lähes vuotta myöhemmin asiakasmäärät ruoka-avun toimipisteissä ovat edelleen korkeat. Asiakasmäärä oli kasvanut yhä verrattuna myös loppuvuoteen 2020. Tulevina kuukausina puolet vastaajista odottaa asiakasmäärän edelleen kasvavan.

”Evankelis-luterilaiset seurakunnat jakoivat EU-ruokaa 130 000 henkilölle vuonna 2020, mikä on 10 % enemmän kuin edellisenä vuonna. Poikkeuksellisesti seurakunnista haluttiin myös kevääksi toimitus, kun avun hakijoiden määrä oli kasvanut. Moni jakaa lisäksi kauppojen hävikkiruokaa”

– Kirkkopalvelut ry:n EU-ruoka-avun koordinaattori

Asiakaskunta on koronapandemian myötä monimuotoistunut ja nuorentunut. Ruoka-apuun turvautuvat yhä useammin työikäiset, lapsiperheet ja opiskelijat. Syvät talousvaikeudet sekä päihde- ja mielenterveysongelmat näyttävät yhä useammin. Moni on kohdannut työttömyyttä, toivottomuutta, turvattomuutta, yksinäisyyttä ja väkivallan pelkoa. Avunsaajien tilanteet ovat monimutkaistuneet ja turhautuminen lisääntyy. Perussairauksien hoitamista on laiminlyöty pandemian aikana.

Yhteisöjen ja sosiaalisten kontaktien puute lisää ahdinkoa ja turhautumista. Asiakaskunnan muihin tuen tarpeisiin ei ole voitu vastata kuten aiemmin, sillä yhteisöllisiä ja kohtaavia toimintoja on koronan vuoksi rajattu. Ruoka-avun siirtyminen ennakkovarauksiin on vähentänyt tai estänyt jopa kokonaan maahanmuuttajien ja ennestään heikoimmassa asemassa olevien (mm. asunnottomat) avunsaannin.

Lahjoitus- ja hävikkiruoan riittävyyden arvioidaan heikentyneen hieman verrattuna joulukuun 2020 tilannekatsaukseen. Riittäväksi ruoan määrän arvioi vain joka kolmas vastaaja. Lähes puolet vastaajista kertoo, että asiakastarpeita on enemmän kuin mihin pystytään vastaamaan.

Lähes kaikki kyselyyn vastanneet ruoka-aputoimijat kertovat koronatilanteen haastavan omaa ja vapaaehtoisten jaksamista. Joka viides kuvaa jaksamisen haasteiden olevan vakavia. Vapaaehtoisista on myös edelleen pulaa, sillä koronan myötä moni ikääntynyt auttaja jäi pois toiminnasta.

Sopeutuminen koronakriisin aikaiseen ruoka-aputoiminnan toteuttamiseen on vaatinut toimijoilta erityistä joustavuutta ja muuntautumiskykyä. Vahva paikallinen yhteistyö nähdään tärkeänä toiminnan turvaamiseksi ja avuntarpeisiin vastaamiseksi. Kunnilta toivotaan sekä yhteistyötä ruoka-aputoiminnan toteuttamisessa (mm. sosiaali- ja terveystalouksien jalkautuminen) että taloudellista tukea ruoka-aputoiminnan toteuttamiseen.

Koronatartuntojen pelko on alati läsnä ruoka-aputoiminnassa. Jos tartunta sulkee toiminnan, joutuvat ruoka-avun asiakkaat selviytymään ilman välttämättömäksi koettua apua. Koronapandemia on tuonut

Mediatiedote, julkaisuvapaa 31.3.2021

toimijoille yllättäviä kuluja, jotka kuormittavat pienten järjestöjen ennestään heikossa tilanteessa olevaa taloutta. Pitkittynyt tilanne turhauttaa ja uuvuttaa. Auttajien jaksaminen on koetuksella.

”Tällä hetkellä hankalinta on se, että ruoka-apu nähdään viranomaisten näkökulmasta lisäapuna asiakkaalle, mutta asiakkaan näkökulmasta apu on edellytys arjesta selviämiseksi. Mikäli asiakas jää ilman ruoka-apua (ruoka ei riitä kaikille hakijoille), meillä ei ole selkeää prosessia asiakasohjaukseen siitä eteenpäin. Olen huolissani erityisesti siitä, että viranomaistyö ei tarjoa mitään lisäpalvelua poikkeusoloihin. Esimerkiksi sosiaalipalveluihin tarvittaisiin sujuvia ja nopeita välineitä ihmisten auttamiseksi.”
-kyselyyn vastannut ruoka-aputoimija

Lisätietoja

Reetta Nick, projektipäällikkö, Osallistava yhteisö 2019-2021, Kirkkopalvelut ry
p. 040 809 1684, reetta.nick@kirkkopalvelut.fi

Anne Hyyrynen, suunnittelija, Sininauhaliitto
p. 046 923 2572, anne.hyyrynen@sininauha.fi

Tilannekatsaus on koottu yhteistyössä 84 paikallisen ja valtakunnallisen ruoka-aputoiminnan järjestäjän kanssa. Osallistuneista järjestöistä ja yhteisöistä 10 toimii valtakunnallisesti ja 40 paikallisesti, 30 osallistujaa edusti ev.lut. seurakuntia ja 4 kuntatoimijoita. Suomessa arvioidaan olevan noin tuhat eri ruoka-aputoimijaa. Osa tilannekatsaukseen vastanneista edustaa useampaa toimijaa.

Lataa ruoka-avun tilannekatsaus täältä: <http://ruoka-apu.fi/korona>

Suora linkki PDF-tiedostoon: <https://ruoka-apu.fi/wp-content/uploads/2021/03/Ruoka-avun-tilannekatsaus-30.3.2021.pdf>

Kuvitus kuvat medialle täältä: <http://ruoka-apu.fi/medialle>